

SVEA HOVRÄTT
Patent- och
marknadsöverdomstolen
Rotel 020109

DOM
2018-09-07
Stockholm

Mål nr
PMT 11590-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Patent- och marknadsdomstolens dom 2017-11-15 i mål nr PMT 349-17, se bilaga A

PARTER

Klagande och motpart

Konsumentombudsmannen
Box 48
651 02 Karlstad

Företrädd av processrådet I.N.

Klagande och motpart

Svenska N^oergy AB, 556591-8868
c/o Fakturaservice AB
Box 605
442 17 Kungälv

Ombud: Advokaterna F.P. och F.E.
Advokatfirman NORDIA
Kungsportsavenyen 1
411 36 Göteborg

SAKEN

Förbud mot användning av avtalsvillkor

DOMSLUT

1. Patent- och marknadsöverdomstolen ändrar Patent- och marknadsdomstolens domslut enligt följande.
 - a. Punkten 1 andra strecksatsen i Patent- och marknadsdomstolens domslut ändras till följande lydelse: ”efter att eventuell bindningstid löpt ut” på sätt som skett i § 3 sista meningen i det aktuella avtalsvillkoret (se Patent- och marknadsdomstolens domsbilaga 2).

Dok.Id 1415237

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 00	08-561 675 09	måndag – fredag 09:00–16:30
		E-post: svea.avd2@dom.se www.patentochmarknadsoverdomstolen.se		

- b. Konsumentombudsmannens talan ogillas såvitt gäller förbud mot avtalsvillkor som innebär att för tillsvidareavtal gäller en uppsägningstid om två månader samt att en uppsägningstid om två månader gäller för att förhindra att ett tidsbestämt avtal övergår i ett tillsvidareavtal.
 - c. Tidsfristen i punkten 2 i Patent- och marknadsdomstolens domslut ändras till en månad från dagen för Patent- och marknadsöverdomstolens dom.
 2. Konsumentombudsmannen ska ersätta Svenska N'ergy AB:s rättegångskostnad i Patent- och marknadsöverdomstolen med 105 000 kr, allt avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Patent- och marknadsöverdomstolens dom till dess betalning sker.
-

YRKANDEN M.M.

I Patent- och marknadsdomstolens dom prövades tre yrkanden om vitesförbud. Patent- och marknadsdomstolen meddelade vitesförbud med bifall till det första och det andra yrkandet. Konsumentombudsmannen (KO) har överklagat domen i den del som avser det tredje yrkandet. Svenska N'ergy AB (N'ergy) har överklagat domen i den del som avser det andra yrkandet. Domen har alltså vunnit laga kraft i den del som avser det första yrkandet (första strecksatsen under punkten 1 i Patent- och marknadsdomstolens domslut).

KO har yrkat att Patent- och marknadsdomstolens domslut ska ändras så att det till det meddelade förbudet läggs till en tredje strecksats, enligt följande:

- att för tillsvidareavtal gäller en uppsägningstid om två månader samt att en uppsägningstid om två månader gäller för att förhindra att ett tidsbestämt avtal övergår till ett tillsvidareavtal.

N'ergy har yrkat att Patent- och marknadsöverdomstolen ska upphäva Patent- och marknadsdomstolens dom i den del den avser ett förbud att använda avtalsvillkor som anger att för tidsbestämda avtal som betalas med autogiro gäller två månaders uppsägningstid efter att eventuell bindningstid löpt ut (andra strecksatsen under punkten 1 i Patent- och marknadsdomstolens domslut). Vidare har N'ergy yrkat att Patent- och marknadsöverdomstolen ska förplikta KO att ersätta N'ergy för dess rättegångskostnad i Patent- och marknadsdomstolen.

Parterna har motsatt sig varandras ändringsyrkanden.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Patent- och marknadsöverdomstolen.

Målet har, med stöd av 3 kap. 1 § lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar och 50 kap. 13 § andra stycket 2 rättegångsbalken, avgjorts utan huvudförhandling.

PARTERNAS TALAN OCH UTREDNINGEN I MÅLET

Parterna har i här aktuella delar åberopat samma grunder och i huvudsak samma bevisning som i Patent- och marknadsdomstolen.

KO har i Patent- och marknadsöverdomstolen förtydligat att det avtalsvillkor som avses i den andra strecksatsen (punkten 1 i Patent- och marknadsdomstolens domslut) är oskäligt även på den grunden att villkoret är osedvanligt oklart formulerat och riskerar att vilseleda konsumenten om dennes rättigheter (jfr s. 12 i Patent- och marknadsdomstolens dom).

Vidare har KO här anfört att Patent- och marknadsdomstolen i domslutet inte uttryckligen ogillat det förbudsyrkande som omfattas av KO:s överklagande.

DOMSKÄL

Patent- och marknadsdomstolens domslut

KO:s talan i Patent- och marknadsdomstolen innefattade tre separata förbudsyrkanden som grundade sig på påståenden om oskälighet i tre olika avseenden. Av Patent- och marknadsdomstolens domslut framgår att två av förbudsyrkandena bifölls medan det endast av domskälen framgår att det tredje förbudsyrkandet inte bifölls. Ställningstagandet till det tredje yrkandet borde dock ha framgått också av domslutet. Det fel som förekommit kan avhjälpas här.

Rättsliga utgångspunkter

Målet rör frågor om oskäliga avtalsvillkor i konsumentförhållanden. Enligt 3 § lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden (AVLK) får den näringsidkare som använder ett avtalsvillkor som med hänsyn till pris och övriga omständigheter är

oskäligt mot en konsument förbjudas att i framtiden i liknande fall använda samma eller väsentligen samma villkor, om förbudet är motiverat från allmän synpunkt eller annars ligger i konsumenternas eller konkurrenternas intresse.

Genom bl.a. AVLK införlivades rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal med svensk rätt. I artikel 3.1 i direktivet sägs att ett avtalsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling ska anses vara oskäligt om det i strid med kravet på god sed medför en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten. Artikel 3.3 hänvisar till en vägledande, inte uttömmande, s.k. ”grå lista” med villkor som kan anses oskäliga. I direktivets artikel 4 anvisas vidare vissa kriterier som ska tas i beaktande vid bedömningen av om ett avtalsvillkor är oskäligt, bl.a. typen av varor eller tjänster och övriga villkor i avtalet.

Det finns ett nära samband mellan förbudet mot oskäliga avtalsvillkor och marknadsföringslagens (2008:486) regler om förbud mot otillbörlig marknadsföring. Med stöd av marknadsföringslagen kan förbud meddelas mot vilseledande marknadsföring och bristande och oklar information om gällande villkor. Oskälighetsprövningen enligt AVLK tar emellertid sikte på det aktuella avtalsvillkoret som sådant. Villkoret ska bedömas efter sin lydelse och innebörd. Att villkoret i praktiken kan ha tillämpats på annat sätt saknar, vilket också Patent- och marknadsdomstolen konstaterat, betydelse för oskälighetsbedömningen (se t.ex. MD 2015:3, p. 34, med däri gjord hänvisning). Vidare kan konstateras att den marknadsrättsliga prövningen alltså är inriktad på om avtalsvillkoret typiskt sett är oskäligt mot konsumenterna som grupp i motsats till den konkreta prövning av omständigheterna som görs i ett enskilt fall när en tillämpning av 36 § avtalslagen aktualiseras.

Enligt förarbetena till AVLK anses ett avtalsvillkor vara oskäligt bl.a. om villkoret, med avvikelser från gällande dispositiva regler, ger näringsidkaren en förmån eller berövar konsumenten en rättighet och därigenom åstadkommer en sådan snedbelastning i fråga om parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet, att en genomsnittligt sett rimlig balans mellan parterna inte längre föreligger. Frågan om ett

avtalsvillkor är att betrakta som oskäligt ska avgöras på grundval av en samlad bedömning av parternas rättigheter och skyldigheter. Vid skälighetsbedömningen har också villkorens förhållande till tvingande lagstiftning stor betydelse. Ett avtalsvillkor som strider mot tvingande lagregler eller tvingande allmänna rättsprinciper är i regel också att anse som oskäligt. Även villkor som presenterats eller utformats på ett vilseledande eller oklart sätt är i regel att anses som oskäliga. (Se prop. 1994/95:17 s. 64 f.) I förarbetena anges också att sådana villkor som anges i den grå listan i artikel 3.3 i direktivet typiskt sett är att betrakta som oskäliga enligt AVLK i den mån de inte har varit föremål för individuell behandling (a. prop s. 92 ff.). Dessa utgångspunkter för oskälighetsbedömningen har också redovisats i rättspraxis (se t.ex. MD 2015:5 p. 76–78).

I sammanhanget ska också framhållas att en tillämpning av AVLK ska ske i ljuset av direktivet och EU-domstolens praxis. EU-domstolen har slagit fast att frågan om ett visst avtalsvillkor uppfyller kriterierna för att anses oskäligt i direktivets mening får bedömas utifrån omständigheterna i det enskilda fallet och med beaktande av tillämplig nationell rätt (se EU-domstolens domar av den 1 april 2004, *Freiburger Kommunalbauten*, C-237/02, EU:C:2004:209, p. 19-23, och av den 14 mars 2013, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, p. 68). Även EU-domstolen har gett uttryck för att avvikelser från dispositiv rätt till konsumentens nackdel är av särskild relevans. EU-domstolen har också uttalat att vid bedömningen av om ”en betydande obalans” uppkommit ”i strid med kravet på god sed” (se artikel 3.1 i direktivet) ska en prövning göras av huruvida en näringsidkare, som förutsätts handla lojalt och rättvist mot konsumenten, rimligen kunde utgå från att konsumenten skulle godta det aktuella avtalsvillkoret efter en individuell avtalsförhandling (*Aziz* p. 69 och 76).

Avtalsvillkoren

De omtvistade avtalsvillkoren reglerar avtalstid och uppsägning för träningskort som erbjuds av N’ergy (§ 3 i villkoren, Patent- och marknadsdomstolens domsbilaga 2). Av villkoren framgår att kontant betalda kort upphör automatiskt medan ”autogiroavtalet” gäller tills vidare. Vad gäller uppsägning föreskrivs att ”på samtliga kort som betalas

med autogiro gäller två månaders uppsägningstid efter att eventuell bindningstid har löpt ut”.

Patent- och marknadsöverdomstolen konstaterar att villkoret om två månaders uppsägningstid, enligt sin lydelse, är tillämpligt dels vid uppsägning av tillsvidareavtal som betalas med autogiro, dels vid uppsägning av tidsbestämda avtal som betalas på detta sätt. Vad gäller avtal med bindningstid kan villkoret tillämpas såväl på tillsvidareavtal som har en inledande bindningstid som på tidsbestämda avtal.

Beträffande avtal som betalas med autogiro gäller alltså en uppsägningstid om två månader såväl för tillsvidareavtal som för tidsbestämda avtal. KO:s uppfattning är att en uppsägningstid om två månader är oskälig i bägge dessa situationer. KO har vidare gjort gällande att villkoret innebär att tidsbestämda avtal (avtal med bindningstid) kan bringas att upphöra först två månader efter bindningstiden. Enligt KO är detta villkor oskäligt till sitt innehåll, alternativt är det oskäligt eftersom det är otydligt.

Skälig uppsägningstid

Patent- och marknadsöverdomstolen inleder med att pröva KO:s ändringsyrkande.

KO har till grund för sin talan åberopat att två månader i sig är en oskälig uppsägningstid för avtal som löper tillsvidare respektive avtal för viss tid. KO har i detta sammanhang gjort gällande att den dispositiva konsumenträtten innebär att skälig uppsägningstid för ett tillsvidareavtal är en månad.

Patent- och marknadsöverdomstolen konstaterar att det finns varken tvingande eller dispositiva lagregler som slår fast vad som är en skälig uppsägningstid för konsumentavtal i allmänhet. Som Patent- och marknadsdomstolen redovisat finns indispositiva regleringar av uppsägningstiden framförallt för vissa speciella avtalstyper, t.ex. 37 § konsumentkreditlagen (2010:1846). Enligt Patent- och marknadsöverdomstolen går det inte att med ledning av den lagreglerade delen av konsumenträtten härleda en allmän rättsgrundsats innebärande att skälig uppsägningstid för konsumentavtal skulle vara en månad.

Vad som enligt allmän avtalsrätt utgör en skälig uppsägningstid beror på en rad faktorer bl.a. lagregleringar av jämförbara avtalsförhållanden, styrkeförhållandet mellan parterna, kontraktsförhållandets längd, gjorda investeringar, den tid det tar att finna rimliga alternativ samt handelsbruk (angående skälig uppsägningstid i kommersiella förhållanden se bl.a. NJA 2018 s. 19 och NJA 2009 s. 672).

Patent- och marknadsöverdomstolen finner alltså att varken den konsumenträttsliga regleringen eller allmän civilrätt ger fog för slutsatsen att en uppsägningstid om två månader för ett avtal om gymtjänster avviker från dispositiva regler på området. Frågan är då om avtalsvillkoret om uppsägningstidens längd ändå kan anses oskäligt när EU-direktivet och EU-domstolens praxis på området beaktas.

Den direktivkonforma tolkningen av 3 § AVLK ska utgå från den definition av oskäliga avtalsvillkor som anges i artikel 3.1 i direktivet och leder till att prövningen ska innefatta en helhetsbedömning, varvid tjänstens karaktär, övriga avtalsvillkor och omständigheterna i samband med att avtal träffas har betydelse. Det exempel i den s.k. ”grå listan” som närmast berör frågan om uppsägningstid är punkten 1.h. Därav följer att det kan vara oskäligt att automatiskt förlänga ett avtal med bestämd varaktighet om konsumenten inte uttalar sig däremot, när sista dagen för konsumenten att framföra att han inte önskar förlänga avtalet ligger oskäligt tidigt. Någon precisering av vad som är en oskälig uppsägningstid kan emellertid inte utläsas av direktivbilagan eller EU-domstolens praxis.

Den aktuella tjänsten är inte av sådan karaktär att konsumenten i allmänhet har något intresse av en uppsägningstid. Bortsett från den dubbla månadsavgiften är det inte förenat med några nackdelar att samtidigt ingå avtal med ett annat gym. En konsument som förbiser att säga upp sitt medlemskap två månader innan han eller hon vill att det ska upphöra, riskerar inte att någon ny bunden avtalstid börjar löpa. De inlåsnings-effekter som kan uppkomma väger därför inte alltför tungt. (Jfr MD 2015:3 p. 51 och MD 2005:34.)

Vidare har N'ergy för sin del gjort gällande att tillhandahållande av gymtjänster är en mycket kapital- och personalintensiv verksamhet. Detta har inte ifrågasatts av KO. Enligt Patent- och marknadsöverdomstolen framstår det som rimligt att verksamheten i betydande mån har kostnader som är fasta och som ska täckas av medlemsavgifterna. Som Patent- och marknadsdomstolen framhållit kan denna omständighet motivera en längre uppsägningstid för att åstadkomma en rimlig ekonomisk trygghet och förutsebarhet i näringsidkarens verksamhet. Patent- och marknadsöverdomstolen delar underinstansens bedömning att detta i förlängningen kan gynna konsumenterna genom lägre avgifter.

Vid en helhetsbedömning i ljuset av den EU-rättsliga regleringen finner Patent- och marknadsöverdomstolen att villkoret inte ger upphov till någon betydande obalans mellan N'ergy och konsumenterna.

Av det anförda följer att två månaders uppsägningstid inte kan anses oskäligt för avtal som gäller tillsvidare. Det har inte framkommit skäl att göra någon annan bedömning när det gäller uppsägningstiden för att förhindra att ett tidsbestämt avtal övergår till ett tillsvidareavtal, dvs. för en sådan situation som anges i punkten 1.h i bilagan till direktivet. KO:s talan i den här delen ska alltså lämnas utan bifall och Patent- och marknadsdomstolens domslut förtydligas i detta avseende.

Uppsägning av avtal som ingåtts för viss tid

Patent- och marknadsöverdomstolen övergår nu till att pröva N'ergys ändringsyrkande.

KO har i första hand gjort gällande att det omtvistade villkoret innebär att konsumenten inte kan säga upp ett bundet avtal som betalas med autogiro till avtalstidens slut och att detta är oskäligt. I andra hand har KO gjort gällande att villkoret är oskäligt eftersom det är oklart formulerat.

N'ergy har invänt att avtalet inte tillämpas på det sätt som KO gjort gällande och att det vitesförbud som meddelats är otydligt bl.a. eftersom det kan tolkas som att uppsäg-

ningstiden inte får vara två månader när ett tidsbestämt avtal har övergått i ett tillsvidareavtal.

Enligt Patent- och marknadsöverdomstolen går det inte att slå fast att avtalsvillkoret beträffande tidsbestämda avtal har den innebörd som KO i första hand har gjort gällande.

Oavsett vilken innebörd som N'ergy avsett med formuleringen delar Patent- och marknadsöverdomstolen underinstansens bedömning att det finns risk för att en konsument kan uppfatta villkoret på så sätt att ett tidsbestämt avtal inte kan bringas att upphöra förrän två månader efter att bindningstiden har löpt ut. I detta avseende är villkoret oklart. Även Patent- och marknadsöverdomstolen kommer således till slutsatsen att villkoret är oskäligt beträffande tidsbestämda avtal som betalas med autogiro.

Vitesförbud

Det avtalsvillkor som Patent- och marknadsöverdomstolen ansett vara oskäligt ingår i standardvillkoren för avtal mellan N'ergy och konsumenter om gymtjänster. Ett förbud är därför motiverat från allmän synpunkt.

Det vitesförbud som Patent- och marknadsdomstolen meddelat kan uppfattas så att det träffar även den del av avtalsvillkoret som reglerar uppsägningstiden i allmänhet. Det som ger upphov till oklarhet om uppsägningstiden beträffande tidsbestämda avtal är emellertid skrivningen "efter att eventuell bindningstid har löpt ut". Patent- och marknadsöverdomstolen finner därför att förbudet bör begränsas till användningen av just denna formulering. Patent- och marknadsdomstolens domslut (andra strecksatsen i punkten 1) ska ändras så att förbudet utformas i enlighet med det nu anförda.

Patent- och marknadsöverdomstolen instämmer i Patent- och marknadsdomstolens bedömningar när det gäller vite, vitesbelopp och övergångstid.

Rättegångskostnader

Utgången i Patent- och marknadsöverdomstolen innebär endast en relativt begränsad ändring i Patent- och marknadsdomstolens dom. Det saknas därför skäl att ändra fördelningen av rättegångskostnaderna där.

I Patent- och marknadsöverdomstolen är KO tappande part när det gäller huvudöverklagandet. Vad gäller N'ergy's anslutningsöverklagande har bolaget i huvudsak argumenterat för att Patent- och marknadsdomstolens vitesförbud varit otydligt. I denna fråga har N'ergy haft framgång. Mot denna bakgrund får det som N'ergy tappat här anses vara av ringa betydelse. KO ska därför fullt ut, i enlighet med huvudregeln i 9 b § AVLK, ersätta N'ergy dess rättegångskostnader i Patent- och marknadsöverdomstolen. Om skäligheten av yrkat belopp råder inte tvist.

Överklagande

Det saknas skäl att göra undantag från huvudregeln att Patent- och marknadsöverdomstolens domar inte får överklagas (se 1 kap. 3 § tredje stycket lagen, 2016:188, om patent- och marknadsdomstolar). Denna dom får därför inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Ulrika Beergrehn, Ulrika Ihrfelt, referent, och Magnus Ulriksson samt hovrättsassessorn Teresia Danielsson.

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Patent- och marknadsdomstolen

DOM
2017-11-15
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
PMT 349-17

PARTER

Kärande

Konsumentombudsmannen
Box 48
651 02 Karlstad

Genom processrådet P.M.

Svarande

Svenska N'ergy AB, 556591-8868
c/o Fakturaservice AB
Box 605
442 17 Kungälv

Ombud: Advokaterna F.P. och F.E.
Advokatfirman NORDIA Göteborg KB
Kungsportsavenyen 1
411 36 Göteborg

DOMSLUT

1. Patent- och marknadsdomstolen förbjuder Svenska N'ergy AB, vid vite av 500 000 kr för vart och ett av nedanstående förbud, att vid erbjudande av avtal om träning till konsument använda avtalsvillkor som anger
 - att det finns en uppsägningstid för tillsvidareavtal, om N'ergy i samband med avtalets ingående genom formuleringarna "utan bindningstid", "ingen bindningstid" eller "0 mån" eller därmed likartade formuleringar ger konsumenten intryck att avtalet kan sägas upp utan någon uppsägningstid och
 - att för tidbestämda avtal som betalas med autogiro gäller 2 månaders uppsägningstid efter att eventuell bindningstid löpt ut.
2. Vad domstolen har beslutat i p. 1 ska gälla efter en månad från det att denna dom vunnit laga kraft.
3. Vardera part ska bära sin rättegångskostnad.

Dok.Id 1787623

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 8307 104 20 Stockholm	Rådhuset, Scheelegatan 7	08- 561 654 70 E-post: stockholm.tingsratt@dom.se www.stockholmstingsratt.se	08- 561 650 05	måndag – fredag 08:00–16:00

SAKEN

Svenska N'ergy AB (N'ergy) bedriver friskvårdsverksamhet med användning av varumärket STC. Bolaget har ca 40 friskvårdsanläggningar (gym) runt om i västra Sverige. Bolaget – som sysselsätter omkring 300 personer – har bedrivit sin verksamhet i 20 år. N'ergy omsatte 2015 omkring 147 miljoner kr.

N'ergy erbjuder – som det uttrycks – konsumenter medlemskap i STC för den som vill träna styrka och kondition samt delta i gruppträning. För att få del av bolagets tjänster köper konsumenten ett träningskort som kan inkludera alla träningsformer eller bara vissa former. Träningskortet kan köpas för att antingen gälla tills vidare (obundna kort) eller för en bestämd tid. Bolaget använder på sin webbplats vid utbudandet av träningskortet uttrycken ”ingen bindningstid”, ”utan bindningstid” och ”0 mån”. När konsumenten köper ett träningskort godkänner denne att vissa standardavtalsvillkor ska gälla för medlemskapet, dvs. för det avtal om träningstjänster som ingåtts mellan bolaget och konsumenten.

Av avtalsvillkoren framgår att betalning för träningskortet kan göras antingen kontant eller via autogiro. För betalning via autogiro anger villkoren (p. 2) att ”Alla träningsavgifter erläggs månadsvis i förskott. Autogirodragningarna sker vid varje månadsskifte [.....]. Autogiroavtalet gäller tillsvidare och tills avtalet sägs upp av endera parten”.

I de avtalsvillkor som gällde före juni 2016 föreskrevs (p. 3), såvitt nu är av intresse, under rubriken Avtalstid och uppsägning följande: ”Alla avtal har en obligatorisk bindningstid på 12 månader (avvikelser kan förekomma vid kontanta abonnemang och kampanjer samt för platina-, senior- och juniorkort). Kontant betalda kort upphör automatiskt om det inte förnyas. Autogiro måste sägas upp 2 månader innan den obligatoriska bindningstiden utlöper annars förlängs avtalet tillsvidare med 2 månaders uppsägningstid. För obundna kort gäller endast 2 månaders uppsägningstid.”

I senare avtalsvillkor (i tid efter juni 2016) föreskrevs under samma rubrik följande:
”Kontant betalda kort upphör automatiskt om det inte förnyas. Autogiroavtalet gäller tillsvidare och tills avtalet sägs upp av endera parten. [.....] På samtliga kort som betalas med autogiro gäller 2 månaders uppsägning efter att eventuell bindningstid löpt ut.”

De berörda avtalsvillkorens utformning före respektive efter juni 2016 framgår närmare av bilaga 1 respektive 2.

Konsumentombudsmannen (KO) väckte i januari 2017 en förbudstalan mot N'ergy och gjorde gällande att de avtalsvillkor som gällde i frågan om uppsägning av ett avtal om bolagets träningstjänster var oskäligen. KO hänförde sig till lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden (avtalsvillkorslagen).

YRKANDEN

KO har yrkat att Patent- och marknadsdomstolen vid vite om en miljon kr, eller belopp som domstolen finner ändamålsenligt, för vart och ett av nedanstående yrkande förbjuder N'ergy att vid erbjudande av avtal om träning till konsument använda avtalsvillkor som innebär

- att det finns en uppsägningstid för tillsvidareavtal, om N'ergy i samband med avtalets ingående genom formuleringarna ”utan bindningstid”, ”ingen bindningstid” eller ”0 mån” eller därmed likartade formuleringar ger konsumenten intryck att avtalet kan sägas upp utan någon uppsägningstid,
- att tidsbestämda avtal inte kan sägas upp till bindningstidens utgång och
- att uppsägningstiden för tillsvidareavtal är två månader samt att samma uppsägningstid gäller för att förhindra att ett tidsbestämt avtal övergår till ett tillsvidareavtal.

N'ergy har bestritt förbudstalan. Bolaget har, om förbud beslutas, begärt att ett förbud inte ska träda ikraft förrän efter en viss tid efter det att beslutet vunnit laga kraft (en övergångstid). Bolaget har inte vitsordat skäligheten av det av KO föreslagna vitesbeloppet.

KO har motsatt sig att en övergångstid beslutas.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

RÄTTSLIGA GRUNDER M.M.

KO:

Vid tillhandahållande av träningstjänster till konsumenter har N'ergy använt sig av och använder avtalsvillkor med innebörden att, under förutsättning att betalning sker via autogiro, uppsägningstiden för ett avtal är två månader.

I samband med ingående av ett tillsvidareavtal om träningstjänster och vid marknadsföring använder N'ergy uttryck som "ingen bindningstid", "utan bindningstid" och "0 mån". Uttrycken kan inte uppfattas på annat sätt än att tillsvidareavtal ska upphöra med omedelbar verkan vid uppsägning; dvs. ingen uppsägningstid finns. Det är därmed oförenligt att använda uttryck om ingen bindningstid och samtidigt tillämpa en uppsägningstid. Att använda ett standardvillkor i strid mot vad som särskilt avtalats är inte förenligt med grundläggande avtalsrättsliga principer och innebär att villkoret om uppsägningstid, också på denna grund, är oskäligt. Därutöver blir villkoret om uppsägningstid oskäligt eftersom det uppstår en oklarhet om hur villkoret ska tolkas vilket blir vilseledande för konsumenten.

Ordalydelsen i nu gällande villkor innebär att för tidsbestämt avtal som betalas via autogiro gäller en uppsägningstid på två månader efter det att avtalsperioden löpt ut. Ordalydelsen är entydig och kan inte ges annan innebörd än att det tidsbestämde avtalet kan fås att upphöra först efter avtalstidens utgång, dvs. först två månader efter att det avtalade perioden har löpt ut. Att det inte är möjligt att avsluta ett tidsbundet avtal vid avtalstidens utgång gör att villkoret är uppenbart oskäligt.

En uppsägningstid på två månader är i sig en väsentlig avvikelse från dispositiv rätt till nackdel för konsumenten. Den utgör en väsentlig försämring av konsumentens rättigheter och skapar vid en samlad bedömning en sådan obalans att villkoret (uppsägningstiden) är oskäligt.

N'ergy:

KO:s väckta talan avser förbud mot vissa avtalsvillkor avseende uppsägningstid för avtal som innebär att träningstjänster tillhandahålls. KO:s yrkande om att bolaget för tillsvidareavtal inte får föreskriva en uppsägningstid om formuleringarna ”utan bindningstid”, ”ingen bindningstid” eller ”0 mån” används vid marknadsföringen är inte förbud mot ett avtalsvillkor. Därutöver är yrkandet i denna del för vitt utformat för att det ska kunna efterföljas.

Villkoret om att för tidsbestämt avtal gäller en uppsägningstid på två månader efter det att avtalsperioden löpt ut tillämpas inte av N'ergy på sätt att det inte går att säga upp ett sådant avtal vid bindningstidens slut.

N'ergys villkor om uppsägningstid på två månader är med hänsyn till pris och övriga omständigheter kring den tjänst som bolaget erbjuder objektivt sett inte ett oskäligt avtalsvillkor.

En vitesadressat (i detta fall N'ergy) måste veta exakt vad som ska göras för att undgå vite. Samtliga KO:s yrkanden är för oprecisa för att bolaget ska veta vad som krävs för

att undgå vite, särskilt som villkoren inte tillämpas på sätt KO påstår. Ett vitesbelopp ska därför inte heller beslutas eller, i vart fall, sättas till ett lågt belopp.

Målet har, sedan parterna skriftligen slutfört talan, avgjorts utan huvudförhandling.

DOMSKÄL

Parternas talan m.m.

KO för i målet talan med yrkande om förbud för N'ergy att i tre avseenden använda vissa avtalsvillkor om uppsägningstid, vilka bolaget använder när det erbjuder träningstjänster till konsumenter.

N'ergys invändningar mot KO:s förbudstalan är att yrkandet såvitt det riktar sig mot användningen av vissa formuleringar inför ett avtals ingående inte avser avtalsvillkor utan påstående om att viss marknadsföring är vilseledande, vilket inte är föremål för den talan som förs. Yrkandet i denna del är, enligt bolaget, dessutom oklart.

Invändningen mot det yrkade förbudet i vad det riktar sig mot ett villkor som innebär att tidsbestämda avtal bara kan fås att upphöra två månader efter avtalstiden grundar sig, enligt N'ergy, på en feltolkning av KO och grundar sig dessutom inte på det sätt som villkoret har tillämpats av N'ergy.

Enligt N'ergy är villkor som innehåller en uppsägningstid på två månader inte oskäligt med hänsyn till de tjänster som bolaget tillhandahåller.

N'ergy har därutöver invändningar mot att ett förbud beslutas eftersom förbudsyrkandena är oklara och, i vart fall, att ett förbud förenas med ett vite. Om

förbud meddelas har bolaget menat att det ska förenas med en övergångsperiod innan förbudet träder i kraft.

Patent- och marknadsdomstolen kommer inledningsvis att pröva om det är oskäligt med en uppsägningstid för tillsvidareavtal samtidigt som N'ergy innan avtalet ingås använder formuleringar om att avtal sluts utan bindningstid. Domstolen kommer därefter att pröva skäligheten av ett villkor som innebär att tidsbestämda avtal inte kan sägas upp till bindningstidens utgång. Avslutningsvis kommer domstolen att pröva om en uppsägningstid på två månader i sig för såväl tillsvidareavtal som för tidsbestämda avtal är ett oskäligt villkor.

Det kan därutöver bli anledning att ta ställning till vissa frågor om ett förbud kan beslutas och om det ska vara förenat med ett av KO föreslaget vitesbelopp.

Några rättsliga utgångspunkter

Enligt 3 § avtalsvillkorslagen får Patent- och marknadsdomstolen förbjuda en näringsidkare att i framtiden i liknande fall använda ett avtalsvillkor som med hänsyn till pris och övriga omständigheter är oskäligt mot konsumenten, om förbudet är motiverat från allmän synpunkt eller annars ligger i konsumentens intresse. Av sista stycket i bestämmelsen framgår att ett förbud ska förenas med vite om inte detta av särskilda skäl är obehövligt.

Av förarbetena (prop. 1994/95:17 s. 64 f.) till avtalsvillkorslagen framgår att bland de avtalsvillkor som kan anses oskäligen kan urskiljas tre huvudgrupper. Den första är avtalsvillkor som strider mot tvingande konsumentskyddande lagstiftning. Sådana villkor brukar anges vara oskäligen i sig. Den andra gruppen utgörs av villkor som avviker från dispositiva regler. Ett sådant villkor är inte oskäligt vid varje avvikelse från dispositiv rätt. Avvikelsen måste leda till att villkoret kan anses oskäligt utifrån att en genomsnittligt sett rimlig balans mellan parterna inte är för handen. I detta fall

måste en totalbedömning av avtalsvillkoret göras. En tredje grupp av avtalsvillkor är sådana som getts en vilseledande eller oklar utformning.

Bedömningen av om ett villkor är oskäligt ska, enligt förarbetena till lagen (a. prop. s. 89 f.), inriktas på om villkoret typiskt sett får anses otillbörligt mot konsumenten om det med avvikelse från dispositiva rättsregler ger näringsidkaren en förmån eller berövar konsumenten en rättighet och därigenom åstadkommer en sådan snedbelastning i fråga om parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet, att en genomsnittligt sett rimlig balans mellan parterna inte är för handen. Frågan om ett avtalsvillkor är oskäligt ska avgöras på grundval av en samlad bedömning av parternas rättigheter och skyldigheter.

För att ett förbud ska kunna meddelas gäller dessutom, enligt lagbestämmelsen, att ett förbud är påkallat från allmän synpunkt eller annars ligger i bl.a. konsumenternas intresse.

Av rättspraxis framgår att villkoren ska bedömas efter sin lydelse och innebörd. Att de kan ha tillämpats på ett sätt som avviker från dessa saknar betydelse för prövningen av skäligheten. Att ett påtalat villkor upphört att tillämpas utgör inte hinder mot en prövning av dess skälighet. (Se om det nu anförda MD 2015:3 med gjord hänvisning.)

Är ett tillsvidareavtal med en uppsägningstid oskäligt om det görs marknadsföringspåståenden om ingen bindningstid?

KO har i frågan anfört bl.a. I samband med att en konsument köper ett träningskort (tecknar ett träningsavtal) som gäller tillsvidare har N'ergy inför avtalets ingående i marknadsföringen av tjänsten använt uttryck som "ingen bindningstid", "utan bindningstid" och "0 mån". Påståendena har förekommit i direkt anslutning till avtalets ingående. Uttrycken kan inte gärna uppfattas på annat sätt än att ett tillsvidareavtal ska upphöra med omedelbar verkan när avtalet sägs upp, dvs. det ska inte finnas någon uppsägningstid. Det är inte möjligt att vid avtalets ingående använda sig av uttryck

som ingen bindningstid eller liknande och därefter tillämpa en uppsägningstid så att konsumenten i själva verket blir bunden till avtalet under uppsägningstiden. Det är med andra ord oförenligt att använda uttryck om ingen bindningstid och samtidigt tillämpa en uppsägningstid. Konsumenten har därmed i stället träffat ett träningsavtal med N'ergy som gäller tillsvidare och som kan sägas upp med omedelbar verkan.

Avtalsinnehållet står dock i strid mot de äldre och nuvarande avtalsvillkoren om avtalstid och uppsägning, vilka anger att uppsägningstiden är två månader för ”obundna kort” respektive att ”på samtliga kort som betalas med autogiro gäller 2 månaders uppsägningstid”. Att använda ett allmänt avtalsvillkor i strid mot vad som särskilt avtalats är inte förenligt med den grundläggande avtalsrättsliga principen att ett särskilt avtalsvillkor alltid har företräde framför ett allmänt avtalsvillkor.

Avtalsvillkoret är därmed, enligt KO, oskäligt och ska förbjudas. Därutöver är det allmänna avtalsvillkoret om uppsägningstid oskäligt på den grunden att det uppstår en oklarhet i hur villkoret ska tolkas och att det riskerar att vilseleda konsumenten om dennes rättigheter, när N'ergy vid avtalets ingående och i marknadsföringen i strid mot de allmänna avtalsvillkoren påstår att det inte finns någon uppsägningstid.

N'ergy har vitsordat att begreppen ”ingen bindningstid”, ”utan bindningstid” och ”0 mån” använts i bolagets marknadsföring av träningskortet. Bolaget har emellertid invänt att KO:s förbudsyrkande i denna del inte avser N'ergys avtalsvillkor utan är ett påstående om att viss angiven marknadsföring är vilseledande. Frågan om vilseledande marknadsföring är emellertid inte föremål för KO:s talan varför förbudsyrkandet i denna del redan på den grunden ska ogillas.

N'ergy har vidare invänt mot att marknadsföringen ska ges den betydelse som KO anfört. Konsumenter i allmänhet får anses förstå att varje avtal som gäller tills vidare är förknippat med en uppsägningstid. Det gäller ett stort antal tjänster som erbjuds av olika aktörer och får anses vara normalt. Såsom KO:s talan anges i övrigt måste den förstås som att KO:s uppfattning är att förekomsten av en uppsägningstid avseende

träningssavtal för konsumenterna i och för sig är skälig. Tvist föreligger endast om hur lång denna kan vara utan att vara oskälig. Genom yrkandet kullkastar KO detta förhållande och gör gällande att ingen uppsägningstid alls får förekomma under vissa förhållanden, vilket står i strid med KO:s angivna uppfattning om vad som får anses vara en skälig uppsägningstid. Som yrkandet är utformat blir det dessutom helt oförutsägbart för N'ergy att veta när marknadsföringen skulle medföra att ingen uppsägningstid alls får tillämpas och exakt vilken marknadsföring som innebär att avtalet måste kunna sägas upp utan iakttagande av någon uppsägningstid. KO:s förbudsyrkande ger ingen som helst ledning för hur N'ergy ska utforma sina villkor för att undgå vite. Det innebär att ett förbud som meddelas enligt KO:s yrkande skulle bli allt för oprecist för att N'ergy skulle kunna följa det.

Patent- och marknadsdomstolen gör följande bedömning.

Avtalsvillkorslagen är utformad för en domstolsprövning av om ett bestämt avtalsvillkor är oskäligt. Ett villkor kan vara oskäligt inte bara på grund av sitt innehåll utan också genom att det fått en vilseledande eller oklar form eller presentation. Det oskäliga ligger då i att konsumenten har svårt att bilda sig en korrekt uppfattning om vilka konsekvenser villkoret medför (jfr Bernitz, Standardavtalsrätt, 8 uppl., s. 199 f.) Att ett vilseledande eller en oklarhet uppkommit som en följd av olika omständigheter som ligger före avtalets ingående, t.ex. olika marknadsföringsåtgärder, kan, enligt domstolen, inte hindra att domstolen bedömer villkoret som oskäligt.

KO:s förbudsyrkande i denna del riktar sig mot innebörden av N'ergys avtalsvillkor när dessa innebär att det för tillsvidareavtal (obundna kort) finns en uppsägningstid på två månader trots att det vid marknadsföringen av dessa träningskort framhållits att de gäller utan bindningstid. Förbudsyrkandet avser därmed, enligt domstolen, avtalsvillkorets skälighet men utifrån vissa omständigheter före avtalets ingående.

Inledningsvis anser domstolen att ett avtalsvillkor om en kortare uppsägningstid för avtal utan bindningstid inte under alla förhållanden är oskäligt. Bedömningen får göras

mot bakgrund bl.a. av om näringsidkaren lämnat tydlig och korrekt information om vad som gäller redan i samband med marknadsföringen. Därutöver kan hänsyn tas till eventuella praktiska skäl för att tillämpa en kortare uppsägningstid, som t.ex. en hanteringstid för att avsluta en bankrutin för autogiro eller intresset av att inte behöva återbetala i förskott erlagda månadavgifter.

I detta fall finner Patent- och marknadsdomstolen att N'ergys påståenden i marknadsföringen om ”utan bindningstid”, ingen bindningstid” och ”0 mån” ger intryck av att konsumenten kan avsluta sitt avtal om träning omedelbart, dvs. utan någon uppsägningstid. Samtidigt innehåller avtalsvillkoren en uppsägningstid om två månader. Påståendet i marknadsföringen svarar därmed inte mot vad som gäller enligt avtalsvillkoren och innebörden av villkoren är därmed oklara och vilseledande för konsumenten. Vid en samlad bedömning finner domstolen därmed att avtalsvillkoret i denna del är oskäligt.

Frågan blir då om ett förbudsbeslut i denna del utformat enligt KO:s yrkande är tillräckligt entydigt och konkret utformat. Enligt domstolen innebär utformningen att beslutet träffar tillsvidareavtal under förutsättning att vissa angivna marknadsföringspåståenden används av N'ergy. Ett sådant utformat beslut avviker inte från vad som är förekommande inom marknadsrätten. Förbudsbeslutet kan därför utformas på sätt som framgår av domslutet.

Är ett tidsbestämt avtal som anger att det får sägas upp först efter att bindningstiden löpt ut oskäligt?

KO har anfört att det av nu gällande avtalsvillkor framgår att ett tidsbestämt träningsavtal kan betalas antingen kontant för hela avtalsperioden vid avtalets ingående eller månadsvis via autogiro. Av villkoren framgår vidare att ett kontant betalt träningsavtal upphör vid avtalstidens utgång, medan för tidsbundna träningsavtal som betalas med autogiro ”gäller 2 månaders uppsägningstid *efter* (KO:s kursivering) att eventuell bindningstid löpt ut”.

Ordalydelsen av villkoret är, enligt KO, entydig och kan inte ges annan innebörd än att ett tidsbestämt avtal som betalas via autogiro kan fås att upphöra först efter avtalstidens utgång. Det innebär att avtalet kan fås att upphöra först två månader efter det att den avtalade perioden har löpt ut. Att det inte är möjligt att avsluta ett tidsbundet avtal till avtalstidens utgång är uppenbart oskäligt. Villkoret är i vart fall osedvanligt oklart formulerat och riskerar att vilseleda konsumenten om dennes rättigheter. Villkoret är även på denna grund oskäligt.

Enligt N'ergy har KO tolkat villkoret felaktigt. Villkoret medför inte att medlemskap inte kan sägas upp till bindningstidens slut. Det är i och för sig riktigt att ett träningsavtal förlängs tills vidare med två månaders uppsägningstid ”efter att eventuell bindningstid löpt ut” om de inte sägs upp i rätt tid. Det innebär emellertid inte, och har inte heller av N'ergy tillämpats så, att avtal med bindningstid i praktiken först kan sägas upp att upphöra två månader efter att bindningstiden löpt ut. Villkoret ska rätteligen tolkas så att en uppsägning som görs två månader före bindningstidens slut bringar medlemsavtalet att upphöra vid bindningstidens slut, inte senare. En uppsägning därefter bringar avtalet att upphöra två månader efter uppsägningen, på samma sätt som ett tillsvidareavtal.

Patent- och marknadsdomstolen gör denna bedömning.

Enligt domstolen innebär ordalydelsen av villkoret att det kan uppfattas så att ett tidsbestämt avtal inte kan fås att upphöra förrän två månader efter att bindningstiden har löpt ut. Villkoret får därför i vart fall sägas vara oklart och sådant att det riskerar att en konsument vilseleds om sina rättigheter. Villkoret är därmed oskäligt. Att villkoret inte tillämpats på det påtalade sättet förändrar inte denna bedömning.

För att förbudet i denna del ska vara entydigt och konkret utformat bör det anges att det avser ”att för tidbestämda avtal som betalas med autogiro gäller 2 månaders

uppsägningstid efter att eventuell bindningstid löpt ut”. Förbudet träffar därmed villkoret.

Är det oskäligt med en uppsägningstid på två månader?

Frågan återstår då om en uppsägningstid på två månader i sig för de båda avtalstyperna tillsvidareavtal och tidsbestämda träningsavtal innebär ett oskäligt avtalsvillkor.

KO har i denna fråga anfört bl.a. följande. En konsument som tecknar ett träningsavtal kan svårligen sägas ha ett intresse av att det finns en uppsägningstid. Tvärtom ligger det i konsumentens intresse att omedelbart kunna avsluta träningsavtalet, när denne av olika anledningar inte längre är intresserad av träningen. Skulle konsumenten ångra sig kan han eller hon snabbt och enkelt teckna ett nytt avtal på samma träningsanläggning eller på någon annan. Inte heller kan konsumenten sägas vara beroende av ett träningsavtal för sin vardag.

N’ergy kan däremot sägas ha ett visst intresse av att konsumenten inte omedelbart ska kunna avsluta sitt avtal. Bolaget förlorar då direkt en intäkt och verksamhetens planerande kan eventuellt försvåras något av detta skäl.

Uppsägningstiden för ett träningsavtal varierar från en till två månader mellan olika företag. Någon branschpraxis finns således inte vad gäller uppsägningstid av träningsavtal.

Vid en avvägning mellan konsumentens och näringsidkarens intressen saknas det bärande skäl till varför uppsägningstiden för ett träningsavtal skulle vara längre än en månad. Det nu föreliggande avtalsvillkoret om två månaders uppsägningstid skapar vid en helhetsbedömning av avtalet en sådan försämring av konsumentens rättigheter att det inte föreligger en rimlig balans mellan parterna.

N'ergy har för sin del påtalat bl.a. Branschen för friskvårdsanläggningar har blivit alltmer konkurrensutsatt de senaste åren då aktörerna blivit fler och kraven på utbud och variation ökat hos konsumenterna. Enbart mellan 2010 och 2014 ökade sex av de största gymkedjorna antalet gymanläggningar med sammanlagt 55 procent. För att tillgodose så många medlemmar som möjligt, måste friskvårdsföretagen idag erbjuda ett både brett och tilltalande utbud av träningsformer samt etablera sig på attraktiva adresser i närheten av arbetsställen och bostäder.

Den ökade konkurrensen och kraven på utbudet av "gym-tjänster" innebär att N'ergy måste göra avsevärda investeringar. Hyreskontrakt för lokaler är både kostsamma samt löper vanligtvis på flera års avtalstid åt gången. Träningsanläggningar kräver särskild för ändamålet avsedd inredning, utrustning och en "maskinpark" vilka är mycket dyra investeringar. Dessutom tillkommer betydande personalkostnader samt andra avtal t.ex. med leverantörer som också medför längre avtalstider. Kostnaden för att anlägga ett nytt gym av normalstorlek, ca 1 200 kvadratmeter, kan beräknas till ca 14 miljoner kr, innefattande bl.a. lokalkostnader, leasingavgifter för träningsutrustning och personalkostnader. Etablering och drift av en sådan personal- och inventarieintensiv verksamhet är ett mycket kostsamt åtagande som i sig är förbundet med ekonomiskt risktagande.

En uppsägningstid om två månader tillämpas av flera aktörer, såväl små som större, som t.ex. Friskis & Svettis, Nordic Wellness och Fitness24seven. Dessa utgör tre av Sveriges största aktörer på marknaden.

Det bör även beaktas att uppsägningstid om två månader ger företag och föreningar i branschen en rimlig ekonomisk trygghet som medför att man kan hålla de lägre priser som nuvarande konkurrenssituation kräver. Om domstolen skulle finna att det är oskäligt med två månaders uppsägningstid är det sannolikt att N'ergy – och andra friskvårdsföretag med liknande villkor – nödgas höja sina månatliga avgifter och eventuella startavgifter i syfte att kompensera för den ökade risken. En ökad månadsavgift skulle enligt N'ergys uppfattning missgynna konsumenten i högre grad

än uppsägningstiden påstås göra, eftersom konsumenten istället kommer att få betala mer på sikt.

Patent- och marknadsdomstolen gör i frågan om två månaders uppsägningstid följande bedömning.

Det finns för den typ av avtal som nu prövas inte någon tvingande lagreglering eller någon fast praxis om vad som är en skälig uppsägningstid. Frågan om den av N'ergy tillämpade uppsägningstiden är skälig får därför bedömas med ledning utifrån lagbestämmelser rörande andra avtalsförhållanden och praxis.

I konsumentskyddande lagstiftning finns exempel på möjligheten för en konsument att avsluta ett avtal under löpande period och vad som är en skälig uppsägningstid.

Enligt 42 § konsumenttjänstlagen (1985:716), som gäller tjänster för vissa beställda arbeten, har en konsument rätt att avbeställa tjänsten men kan då bli skyldig att betala viss ersättning till näringsidkaren. Bestämmelsen gäller även abonnemangsavtal (se prop. 1984/85:110 s. 315).

I 37 § konsumentkreditlagen (2010:1846) anges att en konsument när som helst får säga upp ett kreditavtal med obestämd löptid. Om någon uppsägningstid inte har avtalats, upphör avtalet att gälla omedelbart. Om en uppsägningstid har avtalats, upphör avtalet att gälla den dag då uppsägningstiden – som inte får vara längre än en månad – löper ut.

Av 5 kap. 15 b § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation framgår att den som tillhandahåller allmänt tillgängliga kommunikationstjänster inte får ställa upp villkor som innebär att uppsägningstiden för konsumenten är längre än en månad. I fråga om avtal med bindningstid får villkoren inte innebära att konsumenten måste säga upp avtalet tidigare än en månad före bindningstidens utgång för att avtalet ska upphöra att gälla vid den tidpunkten.

Lagen (2010:751) om betaltjänster innehåller en bestämmelse om att en konsument får säga upp ett avtal med omedelbar verkan såvida inte parterna har kommit överens om en uppsägningstid och att en längre uppsägningstid än en månad inte får göras gällande.

Av rättspraxis (MD 2015:3) framgår att en uppsägningstid på två månader för att bringa ett avtal om s.k. nätdejtingtjänster att upphöra, har bedömts vara oskälig.

Frågan om ett avtalsvillkor är oskäligt ska, som domstolen tidigare redogjort för, avgöras efter en helhetsbedömning med hänsyn till pris och övriga omständigheter. Ger villkoret näringsidkaren en sådan förmån som inkräktar på konsumentens rätt att det uppkommer en snedbelastning i frågan om parternas rättigheter och skyldigheter kan villkoret vara oskäligt.

Den konsumentskyddande lagstiftningen som redogjorts för ger möjligheten för en konsument att, inom olika tjänsteområden, avsluta avtal efter en uppsägningstid om en månad. I det avtalsförhållande som nu prövas kan det hävdas att konsumenten inte har något intresse av en uppsägningstid särskilt med hänsyn till att konsumenten inte nödvändigtvis är beroende av tjänsten och lätt bör kunna byta tjänsteleverantör (gym).

Mot detta kan ställas att – som N'ergy gjort gällande och KO inte har ifrågasatt – att stora kostnader är förknippade med att starta, driva och underhålla en konkurrensutsatt friskvårdsanläggning. Detta kan sägas motivera en längre uppsägningstid för att åstadkomma en rimlig ekonomisk trygghet och förutsebarhet för verksamheten, vilket i sin tur kan gynna konsumenter genom t.ex. lägre månadsavgifter. Det har vidare framkommit att vissa andra välkända aktörer i branschen tillämpar en uppsägningstid på två månader, även om uppsägningstiden kan variera från anläggning till anläggning hos samma aktör. Det ska i sammanhanget också uppmärksammas att priset på N'ergys tjänst – som varierar med hänsyn till innehållet i tjänsten – är månadsbaserat och därmed inte betalas t.ex. för ett år vid en uppsägning av avtalet.

En samlad bedömning av omständigheterna i målet innebär, enligt Patent- och marknadsdomstolen, inte att en uppsägningstid på två månader medför en sådan snedbelastning i avtalet till konsumentens nackdel att genomsnittligt sett en rimlig balans inte föreligger mellan parterna. Avtalsvillkoret är därför inte oskäligt och KO:s förbudstalan i denna del ska därför lämnas utan bifall.

Vite m.m.

Patent- och marknadsdomstolens bedömningar innebär att N'ergy ska förbjudas att använda avtalsvillkoren i vad de avser uppsägningstid för tillsvidareavtal och att tidsbestämda avtal inte kan sägas upp till bindningstidens utgång.

Ett förbud enligt avtalsvillkorlagen ska förenas med vite om det inte av särskilda skäl är obehövligt. Några sådana särskilda skäl har inte framkommit.

Av 3 § lagen (1985:206) om viten framgår att ett vite ska bestämmas till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om adressatens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt kan antas förmå honom eller henne att följa det föreläggande som är förenat med vite. Av förarbetena (prop. 1984/85:96 s. 27) till bestämmelsen framgår att vid bedömningen beaktas bl.a. angelägenhetsgraden av förbudet och att det inte blir ekonomiskt fördelaktigt för adressaten att bryta mot förbudet. Det anses att skyddsintresset bakom ett vitesförbud är av betydelse vid bestämmandet av vitets storlek. Ett viktigt samhällsligt skyddsintresse kan motivera ett högre vitesbelopp. Prövningen av ett vitesbelopp ska göras efter en nyanserad prövning av dessa faktorer (jfr Patent- och marknadsöverdomstolens dom den 21 juni 2017 i mål nr PMT 10485-16).

I målet har framkommit att N'ergys verksamhet har en inte obetydlig omfattning, vilket kan tala för att vitesbeloppet bestäms till det av KO föreslagna 1 miljon kr. Å andra sidan har inget framkommit om att användningen av de påtalade avtalsvillkoren

inneburit att konsumenter vilseletts eller påtvingats en bindningstid utöver vad N'ergy påstått om villkorens tillämpning. En avvägning av dessa omständigheter leder enligt Patent- och marknadsdomstolen till att vitesbeloppet, för att vara verkningsfullt, kan bestämmas till 500 000 kr.

N'ergy har – med domstolens bedömning i fråga om förbud – begärt en övergångstid från lagakraft vunnen dom innan ett förbud vid vite ska börja gälla. Bolaget – som menat att denna tid bör vara tre månader – har till stöd för detta anfört att avtalsvillkoren som finns både på internet och i tryckta avtalsblanketter måste förändras och i ny form föras ut till de ca 40 anläggningar som bolaget har. Även marknadsföringsmaterial och skyltning på byggnader kan behöva förändras.

KO har motsatt att en övergångstid beslutas.

Patent- och marknadsdomstolen finner att N'ergy bör ges en övergångstid, men att de åtgärder som kan behöva göras med anledning av domstolens dom kan göras inom en månad från lagakraftägande dom.

Rättegångskostnader

Utgången i målet innebär att KO:s talan bifallits bara till en del. Vad KO förlorat kan inte bedömas vara bara av ringa betydelse.

Patent- och marknadsdomstolen finner att vardera part ska bära sin rättegångskostnad.

Vad N'ergy har anfört om att KO, oavsett utgången i målet, ska ersätta N'ergy för del av rättegångskostnader är inte av beskaffenhet att förändra bedömningen att vardera

part får stå för sina kostnader.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 3 (DV 401 PMD)

Överklagande, ställt till Patent- och marknadsöverdomstolen, senast den 6 december 2017. Det krävs prövningstillstånd.

Tomas Norström

Daniel Severinsson

Ylva Averstén

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I TVISTEMÅL

Den som vill överklaga Patent- och marknadsdomstolens dom, eller ett i domen intaget beslut, ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till Patent- och marknadsdomstolen.**

Överklagandet prövas av Patent- och marknadsöverdomstolen.

Överklagandet ska ha kommit in till Patent- och marknadsdomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till Patent- och marknadsdomstolen och det måste ha kommit in till Patent- och marknadsdomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

Samma regler som för part gäller för den som inte är part eller intervenient och som vill överklaga ett **i domen intaget beslut** som angår honom eller henne. I fråga om sådant beslut finns dock inte någon möjlighet till anslutningsöverklagande.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Patent- och marknadsöverdomstolen fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Patent- och marknadsöverdomstolen lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som Patent- och marknadsdomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som Patent- och marknadsdomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står Patent- och marknadsdomstolens avgörande fast. Det är

därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Patent- och marknadsöverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av Patent- och marknadsdomstolen samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av Patent- och marknadsdomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende Patent- och marknadsdomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
5. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Patent- och marknadsöverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till varför omständigheten eller beviset inte åberopats i tingsrätten. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Patent- och marknadsöverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Ytterligare upplysningar lämnas av Patent- och marknadsdomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.

Om ni tidigare informerats om att förenklad delgivning kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.